

Det pædagogiske fundament for Sønderbro, Nexus og Skodsborg

Indholdsfortegnelse

Det pædagogiske fundament for Sønderbro, Nexus og Skodsborg	1
Sikrede og delvist lukkede institutioner	4
Hvad kendetegner de børn og unge, der anbringes på Sønderbro, Nexus og Skodsborg?	5
Sønderbro	5
Nexus	5
Skodsborg	6
Hvornår anvender vi tilbageholdelse og magtanvendelser?	6
Tilbageholdelse	6
Magtanvendelser	7
Tilbageholdelse og fastholdelse på delvist lukkede institutioner	10
Fagligt fundament	11
Fælles børnesyn og værdier i det pædagogiske arbejde	11
Det metodiske grundlag på Sønderbro, Nexus og Skodsborg	12
Den traumefokuserede tilgang	13
Miljøterapi	14
<i>Relationel pædagogik</i>	14
<i>Struktur</i>	15
<i>Kognitiv adfærdsterapi (KAT)</i>	15
<i>Træning i almindelige daglig livsførelse (ADL) og botræning</i>	16
<i>Social færdighedstræning</i>	17
Kernelementer i det pædagogiske arbejde	18
Skolegang og beskæftigelse	18
Inddragelse af det enkelte barn/ung	20
Inddragelse af familie og netværk	21
Sundhed	22
Misbrug	23
Psykiatri	24
Fritidsaktiviteter	25
Udslusning/forberedelse til tiden efter institutionen	26
Samarbejde mellem myndighed og udfører	27
Kompetencer	27

Forord

I København har alle børn og unge ret til en tryk og omsorgsfuld barndom, hvor de trives og er en del af et positivt fællesskab. For langt de fleste er det også virkeligheden, men for en mindre, udsat gruppe mangler de stabile relationer, den omsorg og de fællesskaber, som er afgørende for en god og tryk opvækst.

For nogle af disse børn og unge bliver udfordringerne så store og deres livssituation så kompleks, at en anbringelse på en sikret eller delvist lukket døgninstitution er nødvendig. Som kommune får vi dermed et midlertidigt ansvar for deres trivsel, udvikling og rettigheder – et ansvar, der forpligter og stiller store krav til vores indsats.

I tillæg hertil ser vi i disse år en ændring i anbringelsesgrundlaget på de sikrede institutioner. Hvor anbringelser tidligere primært skete som led i en strafferetlig proces, udgør de sociale anbringelser nu knap halvdelen af alle anbringelser på de sikrede institutioner på landsplan. Flere unge anbringes altså i dag, fordi deres livsbetingelser kræver intensiv støtte og beskyttelse. Samtidig oplever vi, at de børn og unge, der anbringes på de delvist lukkede pladser, også i stigende grad har komplekse udfordringer såsom psykiske og psykiatriske problemstillinger, misbrug og selvskade, hvilket skaber betydelige barrierer i forhold til sundhed, skolegang, uddannelse og overgangen til voksenlivet.

Denne udvikling stiller skærpede krav til det pædagogiske arbejde på kommunens sikrede og delvist lukkede institutioner: Sønderbro, Nexus og Skodsborg. Med dette pædagogiske fundament ønsker vi at imødekomme den stigende kompleksitet i arbejdet med de anbragte børn og unge og tydeliggøre vores faglige grundlag og intentionerne bag indsatserne. Det er første gang, at der formuleres et fælles fagligt fundament med et fælles børnesyn og værdier, og ligeledes første gang at der er udarbejdet en samlet beskrivelse af, hvordan der skal arbejdes med magtanvendelser på tværs af de tre institutioner. Det pædagogiske fundament indeholder dermed både en beskrivelse af den eksisterende praksis på de tre institutioner, men fungerer også som et afsæt for, hvordan der skal arbejdes mere systematisk på tværs mod en fælles praksis fremover. Med fundamentet er der endvidere defineret en række fælles kerneelementer i det pædagogiske arbejde, som alle tre institutioner vil have et vedvarende fokus på fremover.

Formålet er at sikre, at der er en høj faglighed og fælles retning på tværs af de tre tilbud, og at hvert barn og ung mødes med et fælles sprog og solid faglig viden. Ambitionen er, at de anbragte børn og unge oplever en respekt og interesse for deres unikke behov og livssituation, og at de tilbydes trykke, omsorgsfulde relationer præget af kontinuitet, handling samt håb og tro på forandring.

En helt central forudsætning for dette er relationsarbejdet. Relationerne mellem børnene/de unge og medarbejderne udgør fundamentet for det pædagogiske arbejde på institutionerne. I den daglige interaktion skal medarbejderne være engagerede og nysgerrige på den enkelte og skabe den tillid, der gør det muligt for børnene og de unge at dele deres oplevelser og udfordringer. Den trykke relation er en forudsætning for, at der kan arbejdes målrettet med individuelle behov og skræddersyede indsatser, der støtter barnets eller den unges udvikling.

Det pædagogiske fundament er blandt andet blevet til baggrund af input fra en række medarbejdere og ledere på børne – og ungeområdet. Vi vil gerne sige tak for alle de kvalificerede bidrag.

Sikrede og delvist lukkede institutioner

Sikrede og delvist lukkede institutioner udgør de mest indgribende rammer inden for anbringelser af børn og unge. De er målrettet situationer, hvor der er behov for intensiv støtte, en høj grad af sikkerhed og tydelige strukturer for at beskytte barnet eller den unge og fastholde vedkommende i et socialpædagogisk behandlingsforløb. Mens de sikrede institutioner rummer de mest restriktive foranstaltninger og anvendes, når der er betydelig risiko for skade på sig selv eller andre, er de delvist lukkede pladser rettet mod børn og unge, der har behov for et længerevarende behandlingsforløb, hvor der i perioder kan være behov for øget kontrol og tilbageholdelse. Nedenfor beskrives formålet med og kendetegnene ved begge institutionstyper med udgangspunkt i lovgivningen og andre myndigheders definition af institutionerne.

Sikrede institutioner

Sikrede institutioner er en særlig slags døgninstitution for børn og unge, hvor yderdøre og vinduer altid må være aflåst, og hvor beboerne er frihedsberøvede. Børn og unge kan anbringes på sikrede institutioner af forskellige årsager. Anbringelserne kan ske på to forskellige grundlag:

- Retligt grundlag (strafferetligt), hvor retten træffer beslutningen, for eksempel i forbindelse med varetægtssurrogat eller afsoning.
- Socialretligt grundlag, hvor anbringelsen kun sker, hvis det er absolut påkrævet for at forhindre, at barnet eller den unge skader sig selv eller andre (farlighedskriteriet). Det kan være for en kortere iagttagelsesperiode (pædagogisk observation) eller med henblik på et længerevarende behandlingsforløb.

De sikrede institutioner er derfor nødt til at have flugtsikre hegn, der giver dem et fængselslignende udtryk, og det er desuden muligt at undersøge besøgende for at undgå, at de medbringer fx stoffer og våben. På nogle sikrede institutioner findes der desuden særligt sikrede pladser, som er den mest indgribende form for anbringelse på en sikret døgninstitution for børn og unge. Her er sikkerheden og kontrollen er yderligere skærpet.

Delvist lukkede institutioner/pladser

En delvist lukket institution/plads er et tilbud til børn og unge, der har brug for et længerevarende behandlingsforløb på grund af negativ eller udadreagerende adfærd, misbrug eller kriminalitet. Disse institutioner/pladser er kendetegnet ved, at de i perioder kan anvende tilbageholdelse i form af aflåsning af døre og vinduer samt fysisk fastholdelse, når det er nødvendigt for at fastholde barnet eller den unge i behandlingen.

Formålet med delvist lukkede pladser er at sikre, at barnet eller den unge kan forblive i et socialpædagogisk behandlingsforløb i perioder, hvor der er risiko for, at vedkommende rømmer – eksempelvis som følge af kriminel adfærd, misbrug eller selvskade. Målgruppen for delvist lukkede døgninstitutioner/pladser adskiller sig derfor fra målgruppen for sikrede døgninstitutioner.

Hvad kendetegner de børn og unge, der anbringes på Sønderbro, Nexus og Skodsborg?

I Danmark findes der i dag otte sikrede institutioner, hvoraf syv drives af regionerne, mens den ottende, Sønderbro, som den eneste drives af Københavns Kommune. Driftsherreansvaret omfatter det pædagogiske arbejde på de enkelte tilbud, mens Danske Regioner har det overordnede ansvar for driften og udviklingen af området som helhed, herunder koordinering af ventelister, kapacitetsstyring og fagligt samarbejde på tværs af institutionerne. Hertil kommer, at Københavns Kommune som den eneste kommune også driver to delvist lukkede institutioner, Nexus og Skodsborg.

Selv om Sønderbro, Nexus og Skodsborg har forskellige lovgrundlag og anvender forskellige pædagogiske tilgange, rummer deres målgrupper en række fællestræk og udgør tilsammen en kompleks målgruppe med massive og sammensatte problematikker. Fælles for mange er, at de er kriminalitetstruede eller har begået alvorlig kriminalitet, og at de kæmper med betydelige sociale og psykiske udfordringer, herunder selvskadende eller udadreagerende adfærd, misbrug og psykiatriske vanskeligheder. Nogle af dem har allerede en diagnose ved anbringelsen, mens andre først skal udredes, og flere er anbragt efter farlighedskriteriet, fordi de vurderes at udgøre en risiko for sig selv eller andre, eller for at kunne gennemføre en pædagogisk observation.

Desuden har en stor del af børnene og de unge en historik med tidligere anbringelser eller mindre indgribende foranstaltninger ofte med gentagne rømninger og perioder uden opsyn. Mange har også vanskeligheder med affektregulering og mentalisering, og nogle har udviklingsforstyrrelser, hvor evnen til at skelne mellem rigtigt og forkert kan være nedsat – især i kombination med udadreagerende adfærd.

På trods af disse fællestræk adskiller institutionerne sig dog fra hinanden i forhold til målgrupper, anbringelsesgrundlag og pædagogisk tilgang. Disse forskelle beskrives kort nedenfor.

Sønderbro

Sønderbro er en sikret døgninstitution med 18 pladser til børn og unge fra 12 år og op, som er anbragt på socialretligt eller strafferetligt grundlag. Målgruppen er børn og unge, der vurderes som en alvorlig risiko for sig selv eller andre, fx på grund af kriminalitet, udadreagerende adfærd eller psykiske vanskeligheder. Anbringelsen sker typisk i forlængelse af forebyggende foranstaltninger og andre anbringelser og skal både beskytte og tilbyde intensiv behandling.

På Sønderbro arbejdes der med en struktureret, hverdagspædagogisk tilgang, hvor neuropædagogik, miljøterapi og kognitiv metode kombineres. Hverdagen er præget af tydelig kommunikation, fysisk aktivitet og faste rutiner. De unge deltager i vredes- og konflikthåndteringsforløb baseret på ART og mentaliseringsprogrammet Omtanke, som skal styrke deres evne til følelsesregulering og forståelse af egne reaktioner. Målet er at skabe stabilitet og give de unge redskaber og håb for fremtiden.

Nexus

Nexus er en åben døgninstitution med 14 pladser, hvoraf otte er delvist lukkede, og to kan bruges som særligt skærmede projektpladser. Målgruppen er unge fra 14 år og op med udadreagerende, kriminel eller kriminalitetstruet adfærd samt unge med psykiske vanskeligheder, begyndende misbrug eller afbrudt skolegang. Der er også unge anbragt med strafferetlige foranstaltninger.

Den pædagogiske indsats er helhedsorienteret og tager afsæt i relationspædagogik kombineret med elementer fra miljøterapi og neuroaffektiv udviklingspsykologi. Nexus har fokus på de unges ressourcer og arbejder aktivt med kost, motion, værkstedsaktiviteter og musik. Personalet anvender også Low Arousal, som nedtrapper konflikter og fremmer ro og stabilitet. På skoleområdet benyttes AART som fast metode.

Skodsborg

Specialinstitutionen Skodsborg har otte pladser, heraf tre delvist lukkede, og henvender sig til børn og unge fra 12–18 år. Målgruppen har ofte komplekse psykiatriske problemstillinger, fx personlighedsforstyrrelser, tilknytningsforstyrrelser, ADHD eller psykoser. De kan derfor være selvskadende, selvmords-truede og have udfordringer med misbrug, kriminalitet eller seksuel udnyttelse. Mange har oplevet alvorligt omsorgssvigt eller traumer.

Behandlingen tager udgangspunkt i kognitiv adfærds- og miljøterapi, hvor færdigheder opøves i hverdagsaktiviteter understøttet af motiverende og ikke-konfronterende samtaler. Der holdes ugentlige ungemøder, som styrker inddragelse og medindflydelse. Personalet anvender desuden Safewards-modellen for at fremme tryghed og samarbejde i konfliktsituationer.

Hvornår anvender vi tilbageholdelse og magtanvendelser?

En anbringelse på en delvist lukket afdeling eller på en sikret institution er en særdeles indgribende foranstaltning, hvor barnet eller den unge frihedsberøves i kortere eller længere perioder. Anbringelsen indebærer samtidig begrænsninger i selvbestemmelsen og faste strukturer, som skal give tryghed og sikkerhed. I nogle tilfælde kan magtanvendelser være sidste udvej for at beskytte barnet selv, andre unge eller medarbejderne.

For at sikre at sådanne indgreb håndteres så ansvarligt og ensartet som muligt, er det derfor vigtigt at have en klar og fælles faglig retning på området. Med dette pædagogiske fundament fastlægges nu et fælles fagligt udgangspunkt for arbejdet med tilbageholdelse og magtanvendelser, som skaber retning og konsistens på tværs af institutionerne, samtidig med at der tages højde for forskelle i målgruppernes behov og den enkelte institutions praksis.

Fælles for institutionerne er, at der fremover vil blive arbejdet aktivt med at håndtere konflikter og alvorlige situationer, så tilbageholdelser og magtanvendelser, herunder de helt akutte tilfælde, kun benyttes i helt særlige tilfælde. Denne fælles tilgang understøtter også, at de mest indgribende foranstaltninger kun anvendes, når andre muligheder er udtømt.

Tilbageholdelse

Delvist lukkede og sikrede institutioner benyttes kun i de tilfælde, hvor det er påkrævet for at sikre den unges trivsel og udvikling, og hvor mindre indgribende indsatser, fx anbringelse på en åben døgninstitution, har været utilstrækkelige. Det drejer sig om børn og unge med så komplekse problemer, fx stærk udadreagerende eller selvskadende adfærd, i kombination med tilstedeværelsen af andre massive problematikker, der gør dem farlige for dem selv eller andre, og som derfor har et beskyttelsesmæssigt be-

hov, som de fysiske og lovgivningsmæssige forhold på delvist lukkede eller sikrede institutioner giver mulighed for at imødekomme.

I rammer, hvor børn og unge kan tilbageholdes efter behov eller i hele anbringelsesperioden, er det muligt at tilbyde en høj grad af struktur og forudsigelighed, som de ikke kan rømme eller flygte fra. Netop denne struktur og forudsigelighed, som ofte har manglet i deres opvækst, er afgørende for at kunne arbejde socialpædagogisk og behandlingsmæssigt med dem. Samtidig kan det dog være svært for det enkelte barn eller den unge at tilpasse sig de faste regler og rammer på en døgninstitution. Især børn og unge med mange udfordringer og svære opvækstvilkår har derfor en tendens til at rømme fra åbne institutioner, hvilket vanskeliggør deres deltagelse i behandlingsindsatsen.

Når børnene og de unges udfordringer er så store, at deres adfærd er til fare for dem selv eller andre, og de har svært ved at tage vare på deres egen og/eller andres sikkerhed, er det kommunens ansvar som sociale myndigheder at passe på de unge. Gennem tilbageholdelse i delvist lukkede eller sikrede rammer forhindres de i at rømme og dermed begrænses deres adgang til de skadelige miljøer og/eller personer, som de unge omgås. Det kan fx være kriminelle miljøer, misbrugsmiljøer eller miljøer, hvor de kan blive udnyttet til fx gråzoneprostitution. På en delvist lukket eller sikret institution kan børnene og de unge således blive skærmet, mens man arbejder på at ændre relationer og netværk og opbygge alternativer. Ligeledes kan tilbageholdelse benyttes i de tilfælde, hvor et barn eller en ung er selvskadende eller selvmordstruet, og hvor de skal skærmes for mulighederne/midlerne til at begå alvorlig selvskade eller selvmord.

I et lukket eller delvist lukket miljø kan der også skabes rammer med tydelige regler, faste rutiner og tæt voksenkontakt, som kan fastholde børnene og de unge i den behandlingsmæssige indsats. Den tætte voksenkontakt og relationsarbejdet mellem kontaktpersonen på institutionen og det enkelte barn/ung er vigtig, når de skal arbejde med sine udfordringer. For børn og unge, der rømmer deres åbne døgninstitution meget, er det svært at have en kontinuerlig og insisterende dialog, og her er tilbageholdelse en løsning, der giver mulighed for netop dette. Samtidig er det også institutionernes erfaring, at tilbageholdelsen skaber en ro hos den enkelte, når der ikke er mulighed for at rømme. Roen skaber rum til netop at opbygge en relation som et fundament for behandlingsarbejdet, ligesom den kan bruges til fx afrusning/afgiftning, hvis barnet eller den unge er misbrugende. For børn og unge med psykiske vanskeligheder kan det også være netop denne ro, der skal til for at der kan igangsættes en psykiatrisk udredning, som ellers ikke tidligere har kunne lade sig gøre på grund af kaotiske adfærd.

Magtanvendelser

Selv i specialiserede og strukturerede rammer kan der opstå konflikter både mellem børnene og de unge indbyrdes samt mellem dem og medarbejderne. Når konflikterne eskalerer, kan magtanvendelser blive nødvendige især på institutioner som Skodsborg, Nexus og Sønderbro, hvor målgruppen har særligt komplekse udfordringer.

Magtanvendelse er et samlet begreb for forskellige indgreb i den personlige frihed, der sker mod den enkeltes vilje, med det formål at beskytte barnet/den unge selv eller andre. Det kan være magtanvendelser, hvor medarbejderne bruger fysisk magt til fx at fastholde eller tilbageføre et barn eller unge. Det kan også være magtanvendelser i form af rum- og personundersøgelser, der gennemføres, når der foreligger konkret mistanke om eksempelvis rusmidler, farlige genstande eller overtrædelse af husorden. Andre former kan omfatte bevaring af effekter eller kropsvisitationer. Uanset formen kan magtan-

vendelser altså være nødvendige, men det er afgørende, at en magtanvendelse aldrig må erstatte den pædagogiske eller behandlingsmæssige indsats.

Når man som kommunal myndighed har ansvaret for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, har vi et særligt ansvar som led i omsorgs- og tilsynsforpligtelsen for deres trivsel, udvikling og sikkerhed. I arbejdet med denne målgruppe kan der opstå situationer, hvor en magtanvendelse bliver nødvendig. Magtanvendelser må aldrig være et mål i sig selv, men kan i visse tilfælde være et udtryk for omsorg og beskyttelse. Det kan fx være, når et barn eller en ung handler på en måde, der bringer egen eller andres sikkerhed i fare, og hvor en fysisk indgriben er nødvendig for at forhindre skade. I sådanne situationer skal formålet ikke være at straffe eller udøve kontrol, men at skabe tryghed, stabilitet og støtte barnet eller den unge i at genvinde ro og selvkontrol. På tværs af institutionerne vil indsatsen derfor fremover være målrettet mod at skabe trygge, forudsigelige og strukturerede rammer, hvor magtanvendelser kun anvendes som sidste udvej og altid med respekt for barnet eller den unges rettigheder og værdighed. Målet er at beskytte og støtte den enkelte i en svær livssituation.

En omsorgsfuld magtanvendelse – uanset om den er fysisk eller en rumundersøgelse – kræver faglig dømmekraft, respekt og bevidsthed om barnets eller den unges perspektiv. Det handler om at handle med værdighed, ansvarlighed og refleksion og altid med udgangspunkt i barnets tarv og rettigheder. Efterfølgende skal hændelsen bearbejdes både med barnet eller den unge og i personalegruppen, så oplevelsen kan forstås, og læring kan finde sted. På den måde kan magtanvendelser, selvom de er vanskelige, blive en del af et omsorgsfuldt og professionelt pædagogisk arbejde.

Der er klare principper for, hvordan en magtanvendelse må udføres. Det skal ske så skånsomt og kortvarigt som muligt med størst mulig hensyntagen til barnet/den unges integritet. Indgrebet skal derudover stå i rimeligt forhold til formålet (proportionalitet) og altid være det mindst indgribende, som situationen tillader (mindsteindgrebsprincippet). Det er desuden afgørende, at der altid følges op med tryghedsskabende tiltag, så barnet eller den unge forstår, at magtanvendelsen er en direkte og forudsigelig konsekvens af en konkret adfærd og ikke et udtryk for vilkårlighed.

Som beskrevet indledningsvist vil Sønderbro, Nexus og Skodsborg fremover arbejde målrettet og systematisk med at forebygge og minimere behovet for magtanvendelser. De fysiske rammer spiller i den forbindelse en væsentlig rolle. Gennemtænkte omgivelser med tydelige zoner til aktiviteter og pauser, adgang til rolige områder og mulighed for afledning og privatliv kan dæmpe stress, uro og konflikter blandt de anbragte børn og unge. Når de fysiske rammer understøtter struktur og forudsigelighed, får personalet bedre mulighed for tidligt at opdage og reagere på begyndende uro med pædagogiske strategier, før en situation udvikler sig. Samlet set bidrager et trygt og overskueligt fysisk miljø til at skabe stabilitet, relationer og trivsel og dermed mindske behovet for magtanvendelse.

Institutionerne bruger en bred vifte af forskellige tilgange og metoder til at forebygge konflikter og magtanvendelser, hvilket især skyldes forskellene i institutionernes målgrupper. Institutionerne vil fremover have fokus på at lære af hinanden og anvende erfaringerne fra de forskellige metoder og redskaber. Samtidig vil Center for Børn og Unge arbejde for at skabe mere systematik på tværs af deres tilbud i håndteringen af magtanvendelser med særligt fokus på læring og inddragelse af børnene og de unge med henblik på at forebygge af fremtidige indgreb. Nedenfor beskrives eksempler på, hvordan de tre institutioner arbejder med at nedbringe antallet af magtanvendelser.

På Skodsborg arbejdes der aktivt med risikovurderinger, der kan hjælpe medarbejderne med at forudse potentielle konflikter, så situationer kan forebygges eller håndteres mere effektivt. Det omfatter bl.a. mestringsstrategier og aftaler om trygge "helle"-områder for barnet/den unge - ofte baseret på den enkle Trafiklysmetode. Metoden gør det muligt at aflæse signaler i sprog, kropssprog og adfærd, som kan varsle en optrapning. Derudover anvendes en tjekliste, der støtter medarbejderne i at nedtrappe konflikter, handle korrekt under en eventuel magtanvendelse og sikre opfølgning. Målet er at hjælpe barnet/den unge med at forstå hændelsen og udvikle strategier, der forebygger gentagelser. Som supplement bruges også Safewards-metoden, der med fokus på tryghed identificerer såkaldte domæner og flashpoints med risiko for konflikt, så personalet kan reagere forebyggende og nedtrappende.

På Nexus er der stor bevidsthed om vigtigheden af en kontinuerlig læringsproces omkring magtanvendelser. Magtanvendelser drøftes fast på personalemøder, når de har fundet sted siden sidste møde, ligesom ledelsen og koordinatorene understøtter en Low Arousal-tilgang. Det er en prioritet, at medarbejderne i pressede situationer føler sig set og støttet af både ledelse og kolleger. På den måde fastholdes dialogen, og der arbejdes aktivt med at finde løsninger sammen med den unge, inden situationen ender i en magtanvendelse. Der arbejdes desuden systematisk med debriefing i regi af ledelse og psykolog samt med ekstern supervision. AOA-modellen anvendes til at analysere situationer, der har ført til magtanvendelser, men også episoder, der kunne være endt med indgreb, inddrages med henblik på at styrke forebyggelsen.

På Sønderbro er arbejdet med risikovurderinger en bærende del af den forebyggende indsats og har direkte indflydelse på, hvordan personalet håndterer de unge i dagligdagen. Hver ung får udarbejdet en individuel risikovurdering, som bygger på observationer, tidligere hændelser og gruppedynamikker. Vurderingen kategoriserer risikoniveauet i tre trin og suppleres med tillægskoder, der tydeliggør særlige hensyn og sikkerhedsbehov. Den opdateres løbende og er synlig for personalet, så der kan handles hurtigt, fagligt og forudsigeligt - og med fokus på at forebygge frem for at gribe ind. Risikovurderingerne drøftes fast ved personaleoverlap, hvor ændringer deles og koordineres. Det skaber en fælles forståelse og et stærkt fagligt beredskab i håndteringen af potentielt konfliktfyldte situationer. Det forebyggende arbejde er derudover tæt vævet ind i den daglige pædagogiske praksis. Gennem strukturerede hverdagselementer som faste rutiner, relationelt arbejde og løbende evaluering af dagen, får personalet mulighed for at forebygge affektudbrud og skabe trygge rammer for både unge og ansatte. Målet er at reducere behovet for magtanvendelse ved at være på forkant - både fagligt og relationelt - og samtidig styrke de unges sociale færdigheder og emotionelle regulering.

Tilbageholdelse og fastholdelse på delvist lukkede institutioner

Hvem og hvad?

Tilbageholdelse

Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, at et barn eller en ung kan tilbageholdes på institutionen i op til fem sammenhængende dage og maksimum 30 dage i alt på et år. Kommunalbestyrelsens afgørelse om tilbageholdelse og fastholdelse, jf. nedenfor, træffes som en samlet afgørelse for et år ad gangen.

Lederen eller dennes stedfortræder kan – inden for rammerne af kommunalbestyrelsens afgørelse om tilbageholdelse – tilbageholde barnet eller den unge.

Fastholdelse

Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, at et barn eller en ung kan fastholdes fysisk, uanset om betingelserne for at anvende fysisk magt er opfyldt.

Lederen eller dennes stedfortræder kan – inden for rammerne af kommunalbestyrelsens afgørelse om fastholdelse – i en konkret situation fastholde barnet eller den unge.

Hvornår?

Tilbageholdelse

Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, at tilbageholdelse kan finde sted, når det har afgørende betydning for den socialpædagogiske behandling, at barnet eller den unge ikke rømmer fra institutionen, og der er risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling vil lide alvorlig skade i forbindelse med en rømning.

Fastholdelse

Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, at fastholdelse kan finde sted, når det har afgørende betydning for den socialpædagogiske behandling, og der er risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling vil lide alvorlig skade, og hvis barnet eller den unge tidligere

1. har rømmet fra åbne anbringelsessteder, og det må formodes, at den pågældende igen vil rømme fra anbringelsesstedet
2. har begået kriminalitet, og det må formodes, at den pågældende vil begå ny kriminalitet
3. har indtaget euforiserende stoffer, og det må formodes, at den pågældende vil indtage euforiserende stoffer
4. har skadet sig selv, og det må formodes, at den pågældende vil skade sig selv alvorligt. Dokumentation og høring Institutionen skal registrere og indberette tilbageholdelse og fastholdelse. Barnet eller den unge skal gøres bekendt med indberetningen og have lejlighed til at udtale sig.

Dokumentation og høring

Institutionen skal registrere og indberette tilbageholdelse og fastholdelse. Barnet eller den unge skal gøres bekendt med indberetningen og have lejlighed til at udtale sig.

Fagligt fundament

Dette afsnit beskriver det faglige fundament for det pædagogiske arbejde på Sønderbro, Nexus og Skodsborg. Her defineres et overblik over de grundlæggende værdier, børnesyn og pædagogiske principper, som danner rammen for institutionernes indsats, samt de metodiske tilgange og strategier, der anvendes for at støtte børn og unge i deres udvikling og trivsel.

Det er første gang, at der er udarbejdet et fælles værdigrundlag for de tre institutioner. Det er baseret på det fælles børnesyn i Center for Børn og Unge samt input fra workshops, hvor driften drøftede og udvalgte centrale værdier for arbejdet.

Fælles børnesyn og værdier i det pædagogiske arbejde

I København møder vi børn og unge med et helhedsorienteret børnesyn, hvor deres udvikling, trivsel og deltagelse i positive fællesskaber er omdrejningspunktet. Vi arbejder for at skabe trygge og sammenhængende forløb ved at være til stede, tage ansvar og samarbejde tæt med relevante partnere – særligt i overgange mellem indsatser, skoletilbud og videre til voksenlivet. Det er vores ambition, at børnene og de unge oplever et børnevenligt og forståeligt system, hvor de inddrages, kender deres rettigheder og mødes af kontinuitet og stabilitet. På den måde styrker vi deres muligheder for at lykkes i skolen, i fællesskabet og i livet.

Ovenstående børnesyn danner også grundlaget for det pædagogiske arbejde på Sønderbro, Nexus og Skodsborg. Her må indsatsen ofte begynde i det helt nære, da mange af børnene og de unge har sociale udfordringer så omfattende, at det i første omgang ikke handler om at opbygge en relation til dem, men om blot at skabe kontakt og tillid. Det kræver, at børnene og de unge bliver set og mødt der, hvor de er.

Det kræver også, at vi har et realistisk blik på børnene og de unge, og at vi møder dem ud fra deres faktiske forudsætninger og ikke vores egne ønsker eller forestillinger om, hvordan de "bør" være. Komplexiteten i deres liv er stor, og de udfordringer, de bærer med sig, er ofte dybt forankrede. Det er derfor vigtigt, at der er en forståelse for, hvor belastede og sårbare nogle af børnene og de unge faktisk er, og at forandring tager tid. Det betyder også, at det pædagogiske arbejde i høj grad handler om at lægge et solidt fundament, hvor udvikling bliver mulig gennem små skridt, der tager udgangspunkt i den enkeltes realkompetencer og aktuelle livssituation.

Det pædagogiske arbejde skal i tillæg hertil også bygge på det enkelte barn eller unges motivation og håb for fremtiden. Vi skal se dem i et bredere perspektiv og ikke kun gennem sagsakter og historik. Det kræver især, at medarbejderne har en god "værktøjkasse" af faglige og pædagogiske strategier, som de kan vælge fra og sammensætte, så det passer den enkeltes behov og situation – og derudover skal de fysiske omgivelser give plads og fleksibilitet til at tilgodese individuelle behov.

På alle tre institutioner arbejdes der med ro, struktur, omsorg og tryghed som grundlæggende elementer i det pædagogiske miljø. Der er fokus på at skabe mange små succesoplevelser for den enkelte, som tager udgangspunkt i de unges ståsted og realkompetencer. Den enkeltes læring handler derfor heller ikke kun om skole og uddannelse, men også om sociale og personlige skridt fremad i det tempo og på

den måde, der giver mening for den enkelte. Det kræver en grundlæggende tro på, at børnene og de unge kan, og et håb om, at udvikling er mulig, selv når barnet eller den unge har det allermost svært.

I arbejdet skal vi også bruge en mentaliserende tilgang, hvor vi skal kunne forstå og tager alvorligt de følelser, reaktioner og forsvarsmekanismer, som præger børnene og de unge i en sikret eller delvist lukket kontekst. Vi må løbende overveje, om vi nogle gange kommer til at forvente mere, end de rent faktisk kan overkomme i deres aktuelle tilstand, og hvordan vi kan justere indsatsen derefter.

For nogle unge er medarbejderne og institutionerne "det sidste stop" øverst på indsatstrappen, og det forpligter. Det kræver rummelighed, vedholdenhed og en særlig evne til at møde hver enkelt med respekt og tilpasse indsatsen til netop deres behov. Det bygger på troen på, at for at behandle unge ens, skal de behandles forskelligt. Det kræver også, at medarbejderne tør være modige og tage risici for at skabe fremskridt – også selv når bestemte aktiviteter eller fællesskaber kan udløse konflikter eller øge risikoen for fastholdelser. Et eksempel kan være nogle fællesaktiviteter på tværs af afdelinger, der trods risikoen for konflikter rummer stor værdi for børnene og de unge i forhold til fællesskab, glæde og sociale erfaringer.

Når vi skal finde løsninger og veje frem for det enkelte barn/den unge, gør vi det i et tæt samarbejde med den enkelte, så de ikke oplever, at beslutninger træffes hen over hovedet på dem. I det samarbejde er ordentlighed afgørende: Børnene og de unge skal altid have en forklaring på de beslutninger, der træffes – også når de er svære eller de ikke er enige. Vi taler med dem om mulighederne, insisterer på deres potentialer og viser vedholdenhed.

Vi arbejder derudover for at skabe sammenhæng tværs af sektorer i børnene og de unges forløb før, under og efter ophold på institutionerne blandt andet ved at række aktivt ud til de aktører omkring os, der kan bidrage til at sikre den bedst mulige samlede indsats. Det handler om at skabe helhed, forankring og kontinuitet, så indsatsen ikke stopper, når opholdet gør, men bliver en reel løftestang for varig forandring.

Det metodiske grundlag på Sønderbro, Nexus og Skodsborg

På Sønderbro, Nexus og Skodsborg arbejdes der med en række forskellige metodiske principper og faglige tilgange. Metoderne er baseret på evidensbaseret viden inden for neurovidenskab, traumer, relationsarbejde og adfærdspsykologi og tilpasses det enkelte barn/den unges behov og udviklingsniveau. Principperne og arbejdet skal sikre en helhedsorienteret og målrettet indsats, der understøtter barnets eller den unges trivsel og udvikling. Nedenfor præsenteres de forskellige principper og tilgange.

Sønderbro

- Psykologiske undersøgelser og samtaleforløb (KAT)
- OmTanke/mentalisering
- Miljøterapi
- Rusmiddelbehandling (MOVE)
- Vredeshåndtering (*Diamantforløb*)
- Aggression Replacement Training (ART)
- Den traumefokuserede tilgang (under implementering)

Nexus

- Relationspædagogik
- Neuroaffektiv tilgang
- Elementer fra miljøterapi
- Low Arousal
- Agression Replacement Training (ART)
- Den traumefokuserede tilgang

Skodsborg

- Kognitiv adfærdsterapi (KAT) og Dialektisk Adfærdsterapi (DAT)
- Miljøterapi
- MI
- Safewards
- Den traumefokuserede tilgang (under implementering)

De tre institutioner vil fremover øge deres fokus på at dele erfaringer og tilgange med hinanden for at styrke læringen og forbedre indsætterne og dermed skabe større sammenhæng på tværs.

Neuroaffektiv tilgang

På Nexus arbejdes der især ud fra en neuroaffektiv tilgang, som har fokus på, hvordan hjernen, følelser og relationer hænger sammen og udvikler sig. Tilgangen bygger på viden fra både hjerneforskning og psykologi og giver et samlet billede af, hvordan de unges følelsesmæssige udvikling bedst kan støttes.

Den neuroaffektive tilgang er en naturlig del af hverdagen på Nexus. Med udgangspunkt i en såkaldt neuroaffektiv analyse ses der på, hvor den unge befinder sig udviklingsmæssigt, hvilke styrker og sårbarheder vedkommende har, og hvad der skal til for at støtte udviklingen bedst muligt. Ud fra det planlægges pædagogiske indsatser, der er tilpasset den enkeltes behov.

Alle medarbejdere bruger et fælles sprog, når de taler om og arbejder med de unges følelsesmæssige udvikling. Behandlingsforløbene tilpasses løbende i samarbejde med den unge selv, kontakt-pædagogerne og den interne psykolog. På personalemøder sættes der systematisk fokus på, hvordan de unge trives og udvikler sig, og hvad der kan gøres for at støtte dem. Derudover deltager personalet i løbende supervision, hvor der sættes fokus på udvalgte unge og drøftes, hvordan de bedst kan støttes i deres videre udvikling. For hver ung fastlægges der desuden konkrete fokusområder og indsatser, der giver mening i netop deres liv, og som bidrager til, at de oplever støtte, sammenhæng og udvikling.

Den traumefokuserede tilgang

En traumebaseret tilgang på børneområdet handler om at forstå og møde børn og unge ud fra den viden, at belastende oplevelser (traumer), fx omsorgssvigt, vold, misbrug, tab eller ustabile relationer, kan sætte sig dybt i både adfærd, følelsesliv og udvikling. Tilgangen fokuserer ikke på "hvad der er galt med barnet", men på hvad barnet har været udsat for, og hvordan dette påvirker dets reaktioner.

På Nexus og snart også Skodsborg og Sønderbro anvendes AoA-modellen i arbejdet med børn og unge, der viser tegn på traumereaktioner. Modellen udgør en fælles faglig ramme for at kortlægge barnets situation, analysere beskyttelses- og risikofaktorer samt planlægge en målrettet indsats. Der arbej-

des med seks centrale temaer: at skabe sikkerhed og tryghed, sikre stabilitet og faste rutiner, styrke tilknytningen til omsorgspersoner, understøtte følelsesregulering, hjælpe barnet med at slippe skyld og skam samt styrke motivationen for at indgå aktivt i indsatsen.

Miljøterapi

Både Skodsborg og Sønderbro benytter miljøterapi som behandlingsform, mens Nexus anvender elementer af tilgangen. Miljøterapi er en pædagogisk og behandlingsmæssig tilgang, hvor hverdagslivet i sig selv bliver brugt som en del af den terapeutiske indsats. Det betyder, at både struktur, relationer og daglige aktiviteter indgår som redskaber til at støtte børn og unge i deres udvikling. Grundtanken er, at børn og unge lærer og udvikler sig gennem samspil med omgivelserne. Det pædagogiske personale arbejder derfor målrettet med at skabe et trygt, forudsigeligt og meningsfuldt miljø, hvor barnet eller den unge kan øve sig i sociale færdigheder, følelsesregulering og ansvarlighed.

Miljøterapien organiseres typisk omkring faste rutiner, klare rammer og en struktureret hverdag, der giver overskuelighed. Samtidig lægges der vægt på relationerne mellem voksne og børn/unge, da tillid, anerkendelse og tryghed er afgørende for udvikling. Konflikter og svære situationer bliver brugt aktivt som læringsmuligheder, hvor personalet hjælper med at forstå og bearbejde følelser og reaktioner. Derudover fungerer fællesskabet ved måltider, fritidsaktiviteter og huslige opgaver som et pædagogisk rum, hvor børn og unge kan spejle sig i hinanden og gradvist opbygge erfaringer med samarbejde, respekt og ansvar.

Nogle af fællestrækkene på tværs af miljøterapien er:

- **Relationel pædagogik:** Der er fokus på opbygningen af tillidsfulde relationer mellem børnene/de unge og personalet for at skabe et stabilt og støttende miljø.
- **Struktureret hverdag:** En struktureret hverdag med klare regler og rutiner sikrer, at børnene og de unge har en forudsigelig og sikker ramme, hvilket hjælper dem med at fokusere på udvikling af personlige og sociale færdigheder.
- **Kognitiv Adfærdsterapi (KAT):** KAT hjælper børnene og de unge med at forstå og ændre deres tanke-mønstre og adfærd i tråd med deres individuelle behandlingsplaner.
- **Den Motiverende Samtale (MI):** Den motiverende samtale bliver brugt til at fremme den enkeltes egen motivation for forandring.
- **Træning i almindelig daglig livsførelse (ADL):** Træningen skal udvikle børnene og de unges evner til at håndtere dagligdags opgaver som hygiejne, måltider og praktiske gøremål.
- **Sociale færdigheder:** Børnene og de unges sociale færdigheder trænes gennem både formelle og uformelle aktiviteter, hvilket er designet til at forberede dem på at indgå i både interne og eksterne fællesskaber.
- **Individuel tilpasning:** Institutionerne arbejder med individuelt tilpassede behandlingsplaner baseret på hver enkeltes behov, hvilket sikrer, at metoder og aktiviteter afspejler deres unikke udfordringer og potentiale.

Kerneelementerne i miljøterapien gennemgås mere detaljeret nedenfor.

Relationel pædagogik

Relationen mellem børnene/de unge og det pædagogiske personale udgør selve fundamentet for det terapeutiske arbejde på både Sønderbro, Nexus og Skodsborg. Medarbejderne engagerer sig aktivt i den daglige interaktion med børnene og de unge, hvilket indebærer tilgængelighed, oprigtig interesse og respekt for den enkeltes perspektiver. Det er gennem de daglige samtaler, at personalet opbygger

og vedligeholder tillidsfulde forhold, hvilket er afgørende for at børnene og de unge føler sig trygge nok til at dele personlige og følelsesmæssige oplevelser.

De ansatte arbejder målrettet på at forstå de individuelle behov og udfordringer, hvert barn eller ung står overfor. Dette gør det muligt for personalet at tilpasse deres tilgang på en måde, der understøtter den enkelte udvikling mest effektivt fx ved skræddersyede samtaler, der dækker specifikke følelsesmæssige eller adfærdsmæssige problemstillinger. Den Motiverende Samtale (MI) benyttes i samtalerne mellem personalet og børnene/de unge. MI fokuserer på at styrke den enkeltes motivation og engagement i en forandringsproces bl.a. ved at arbejde med den ambivalens, som mange oplever i forbindelse med forandringer, og søger at fremme en persons egne ønsker til forandring gennem refleksion og samarbejde.

Relationen mellem personalet og barnet/den unge bruges også til at øve konflikthåndtering, hvor de lærer at udtrykke sig verbalt og engagere sig positivt i løsningen af et problem. Gennem den relationelle praksis kan børnene og de unge således udvikle bedre sociale færdigheder og opnår en større forståelse af deres egen og andres adfærd.

Struktur

I miljøterapien er det vigtigt, at hverdagen har en fast og forudsigelig struktur. En måde at skabe en rytme og forudsigelighed på er ved at bruge ugeskemaer, som beskriver de enkelte dages fastlagte aktiviteter. Ugeskemaerne skaber genkendelighed og kontinuitet i børnenes/de unges hverdag, så de ikke skal bruge energi på manglende strukturer, men i stedet kan koncentrere sig om den egentlige behandling og udvikling. De tydelige strukturer medvirker også til at afvikle uro og mangel på indre struktur.

Derudover er det også lovpligtigt for sikrede og delvist lukkede døgninstitutioner at udarbejde husordener. Husordenen er en vigtig del af det pædagogiske arbejde på døgninstitutioner, da den fastlægger klare regler og retningslinjer for livet på stedet. Den er også med til at skabe struktur og faste rammer, som gør hverdagen for både børn, unge og personale mere forudsigelig og tryk. Gennem husordenen lærer børn og unge at navigere i fællesskabet og forstå, hvilke forventninger der er til deres adfærd.

For personalet fungerer husordenen som et redskab, der understøtter deres arbejde og hjælper dem med at varetage deres opgaver bedst muligt. Når alle kender og respekterer de faste rammer, kan det forebygge konflikter og mindske behovet for magtanvendelse. Klare spilleregler skaber også en fælles forståelse og tryk for alle. På Sønderbro, Nexus og Skodsborg fastsætter alle husordner blandt andet regler for morgenvækning, vække- og sovetider, brug af rusmidler på institutionen, besøg, vold og trusler, deltagelse og fravær, samvær og adfærd på institutionerne, rømning mv.

Når reglerne i husordenen ikke bliver overholdt, arbejdes der pædagogisk med situationen. Personalet tager en samtale med barnet eller den unge for at finde ud af, hvorfor reglen blev brudt, og hvordan man sammen kan rette op på det. På den måde bliver husordenen ikke blot en liste af regler, men en aktiv del af børnenes og de unges udvikling og trivsel.

Kognitiv adfærdsterapi (KAT)

Kognitiv adfærdsterapi er en psykologisk behandlingsmetode, der bygger på forståelsen af, at tanker, følelser og handlinger hænger tæt sammen. Negative eller fastlåste tankemønstre kan fastholde mennesker i en u hensigtsmæssig adfærd, men ved at arbejde bevidst med at identificere, udfordre og erstatte disse tanker, kan man ændre både følelsesmæssige reaktioner og handlinger. KAT er derfor en

meget struktureret og målrettet metode, hvor man arbejder med konkrete situationer og øver nye strategier til at håndtere problemer. KAT kan anvendes både i individuelle samtaler og i gruppeforløb, men også som en del af det pædagogiske arbejde i hverdagen.

Både Skodsborg og Sønderbro benytter KAT i deres miljøterapeutiske praksis til at fremme børnene og de unges forståelse af sammenhængen mellem tanker, følelser og adfærd, hvilket er essentielt for deres personlige udvikling og evne til at håndtere livets udfordringer. Personalet bruger fx KAT til at hjælpe børnene og de unge med at reflektere over deres handlinger i konfliktsituationer, forstå hvilke tanker der lå bag, og sammen finde alternative måder at reagere på. Denne tilgang giver børnene/de unge redskaber til at håndtere impulser, regulere følelser og udvikle sociale færdigheder, samtidig med at de oplever, at de kan tage mere kontrol over deres liv og valg.

På Skodsborg indgår KAT også i de daglige aktiviteter og samtaler, hvor børnene og de unge opfordres til at identificere og udfordre negative tankemønstre og erstatte dem med mere konstruktive alternativer, fx gennem direkte vejledning, rollespil og praktiske øvelser. Sønderbro integrerer KAT i både individuelle og gruppebaserede samtaler for at øge børnene/de unges bevidsthed om, hvordan deres tanker kan føre til uhensigtsmæssig adfærd eller konflikt. Personalet arbejder tæt sammen med den enkelte for at opøve nye tanker og adfærdsmønstre, hvilket bidrager til en større autonomi og selvregulering.

Træning i almindelige daglig livsførelse (ADL) og botræning

ADL- og botræning udgør en væsentlig del af det pædagogiske arbejde på institutionerne. Træningen har til formål at styrke den enkeltes evne til at håndtere hverdagens praktiske krav og forberede dem på et selvstændigt liv uden for institutionen. Mange af børnene/de unge har ikke haft mulighed for at tilegne sig grundlæggende færdigheder som madlavning, personlig hygiejne, økonomihåndtering, tøjvask og rengøring, og derfor er træningen ofte en helt nødvendig del af deres udvikling.

På både Skodsborg, Sønderbro og Nexus er ADL- og botræning integreret i hverdagen og indgår som en del af både behandlingsplaner og faste dags- og ugeprogrammer. Børnene/de unge deltager aktivt i praktiske opgaver, som giver dem konkrete erfaringer med livets almindelige gøremål. På Skodsborg deltager de fx i madlavning sammen med husets kok, de lærer at klare tøjvask og at holde deres værelser rene, samtidig med at der arbejdes med at opbygge en stabil døgnrytme. På Sønderbro indgår botræningen som en del af et struktureret dagsprogram, hvor børnene/de unge roterer mellem ansvarsområder som madlavning, gulvrengøring, oprydning og vedligeholdelse af fællesarealer. For at sikre overskuelighed og læring støtter personalet op om at bryde opgaverne ned i mindre dele og vejleder undervejs. Et særligt fokus på Sønderbro er også digitalt medborgerskab. Her arbejder personalet målrettet med at lære den enkelte digitale løsninger, som er nødvendige i voksenlivet, fx MitID, e-Boks, borger.dk, skat.dk og netbank, samt med bevidsthed om digital adfærd, billeddeling, mobning og grænser på sociale medier.

På Nexus udvides det pædagogiske arbejde med en neuroaffektiv tilgang, der giver et helhedsorienteret og fagligt fælles blik på den enkeltes følelsesmæssige, sociale og personligheds-mæssige udvikling. Tilgangen skaber en større forståelse for de deres ressourcer og sårbarheder ved at inddrage både hjerne og krop i arbejdet med mestring. I praksis betyder det, at der sammen med børnene og de unge udvikles individuelle pædagogiske strategier, som styrker deres evne til at håndtere hverdagen både følelsesmæssigt og praktisk. Børnene og de unge skal opleve sig set, hørt og mødt med respekt og inddragelse, og personalet arbejder ud fra en fælles faglig forståelsesramme og sprog.

Den relationspædagogiske tilgang spiller en central rolle i dette arbejde og udgør, sammen med ADL- og botræning, en grundlæggende pædagogisk ramme. På Nexus er relationen mellem den enkelte og kontaktpædagogerne et nøgleelement i den helhedsorienterede indsats. Hvert barn/ung er tilknyttet to ligeværdige kontaktpædagoger, som i fællesskab planlægger og udfører det daglige pædagogiske arbejde. Dette sikrer kontinuitet, koordinering og skaber trygge og stabile rammer. Kontaktpædagogindsatsen tager udgangspunkt i værdier og principper som inddragelse, gennemsækelighed, relevans, koordinering og stabil relationsopbygning. Målet er at støtte den barnet/den unge i sin udvikling, livsduelighed og i overgangen til voksenlivet med tydelig kobling til den unges individuelle fokusområder.

På alle tre institutioner handler botræning og pædagogisk udviklingsarbejde ikke kun om at tilegne sig praktiske færdigheder, men især også om at opbygge selvværd samt opnå struktur og mestring. Gennem deltagelse i hverdagen oplever den enkelte små, men vigtige succeser og får erfaringer, der styrker evnen til at klare sig selv. Uanset om det sker gennem rengøring, madlavning, digital dannelse, emotionel regulering eller relationelt arbejde, bliver børnene og de unge bedre rustet til overgangen til en mere selvstændig tilværelse i egen bolig, med ungestøtte eller som en del af samfundets fællesskab.

Social færdighedstræning

Træning af sociale færdigheder er en central del af behandlingsindsatsen på delvist lukkede og sikrede institutioner, da mange anbragte ofte har erfaringer med konfliktfyldte relationer, manglende tillid til voksne, svag impuls kontrol eller begrænset evne til at indgå i konstruktivt samspil med andre. Disse udfordringer er ofte både en del af deres baggrund og en væsentlig årsag til deres anbringelse. Derfor arbejdes der målrettet med at styrke deres evne til at kommunikere, samarbejde og regulere følelser, hvilket mindsker risikoen for konflikter og vold i hverdagen. Samtidig er sociale færdigheder afgørende for livet efter opholdet, hvor børnene og de unge skal kunne begå sig i skole, arbejde og samfund uden at falde tilbage i kriminalitet eller destruktive mønstre. Når de oplever, at de kan begå sig socialt, styrkes deres selvværd og identitet, hvilket øger chancerne for en mere stabil og positiv fremtid.

På Sønderbro er "Adfærd i centrum" en integreret del af den pædagogiske tilgang, hvor de sociale kompetencer, selvkontrol og robusthed udvikles gennem daglige undervisningssessioner og praktiske øvelser. Undervisningen fokuserer på konflikthåndtering og håndtering af følelser som vrede og kedafhed, og hvordan disse påvirker sociale relationer. Her arbejdes ikke kun med teoretisk viden, men i høj grad også med praktisk anvendelse gennem rollespil og refleksion over hverdagssituationer. En særlig vigtig del af indsatsen er Robusthedsprogrammet, der træner mentaliseringssevne, dvs. evnen til at forstå egne og andres tanker, følelser og handlinger. Gennem temaer som opmærksomhed, kropsbevidsthed og sociale fællesskaber lærer børnene og de unge at navigere i sociale situationer med større selvsikkerhed og forståelse.

På Skodsborg får hvert barn/ ung udarbejdet en individuel mestringsplan, der understøtter håndtering af udfordrende situationer, følelsesmæssig regulering og opbygning af modstandsdygtighed. Planen, der løbende tilpasses den enkeltes udvikling, tager afsæt i positive erfaringer og konkrete strategier som kognitive teknikker og praktiske færdigheder, og den anvendes aktivt som redskab ved konflikter eller kriser. For eksempel hænges planen synligt op på barnet/den unges værelse som en påmindelse om aftalte mestringsstrategier. Denne målrettede indsats hjælper dem med at opnå større kontrol og tryghed i hverdagen.

På Nexus arbejdes der med social færdighedstræning gennem en neuroaffektiv tilgang, der giver et helhedsorienteret blik på den enkeltes følelsesmæssige, sociale og personligheds mæssige udvikling.

Indsatsen bygger på at udvikle individuelle strategier i samarbejde med hvert barn/ung, så de styrkes i både emotionel regulering og praktisk mestring. Dette sker i tæt relation til kontaktpædagogernes arbejde, hvor hver har to faste kontaktpædagoger, som sikrer stabilitet og kontinuitet i indsatsen. Fokus er på at skabe trygge relationer, så alle oplever sig set, hørt og forstået med respekt og inddragelse. Gennem målrettet træning lærer barnet/de unge at identificere og regulere egne følelsesmæssige reaktioner, hvilket øger deres evne til at indgå konstruktivt i sociale fællesskaber og håndtere vanskelige situationer.

På alle tre institutioner er det fælles mål, at arbejdet med sociale færdigheder ikke blot handler om at lære teknikker og strategier, men i høj grad også om at opbygge selvværd, struktur og mestringskompetencer. Gennem deltagelse i både undervisning, praktiske opgaver og relationsarbejde oplever de små, men vigtige succeser, som samlet styrker deres evne til at klare sig selv og skabe en mere stabil tilværelse både under opholdet og i livet efter institutionen.

Kernelementer i det pædagogiske arbejde

Med det pædagogiske fundament er der defineret en række centrale kernelementer, som fremover vil udgøre det primære fokus for institutionernes pædagogiske arbejde. Elementerne er udvalgt som de væsentligste områder for at understøtte børns og unges trivsel og udvikling og går på tværs af institutionerne for at sikre en fælles retning og sammenhæng i arbejdet. Med denne beskrivelse af det faglige fundament forpligtes institutionerne til systematisk at arbejde med dem i den daglige praksis og samtidig arbejde aktivt med videndeling på tværs. Gennem erfaringsudveksling og dialog kan kvaliteten i det pædagogiske arbejde styrkes og dermed forbedre indsatsen for de anbragte børn og unge.

Skolegang og beskæftigelse

Forskningen viser, at skolegang beskytter udsatte børn og unge mod negative konsekvenser af res livsomstændigheder. Skolen bidrager med struktur i hverdagen, et fast holdepunkt, positive voksenrelationer og fællesskaber med jævnaldrende, som samlet styrker deres kompetencer og mestringsevner. Derudover fungerer et uddannelsesbevis som adgangskort til videre uddannelse og beskæftigelse, hvilket er afgørende for at sikre en selvstændig voksertilværelse.

De børn og unge, som er anbragt på Nexus, Skodsborg og Sønderbro, har ofte haft ustabile og afbrudte skoleforløb præget af fravær, mange skoleskift og skolevægring. Skolen har sjældent været et sted, hvor de har oplevet succes, og mange har haft vanskeligheder med at indgå i almindelig undervisning. Derfor er det en central opgave for institutionerne at sikre stabil skolegang og regelmæssigt fremmøde, så børnene og de unge får de bedste forudsætninger for at deltage aktivt i samfundet.

Fremover vil institutionerne derfor også møde børnene og de unge med højere, realistiske forventninger, fordi erfaring viser, at børn og unge vokser af at blive mødt med tro på deres potentiale. Det gælder ikke mindst i forhold til skolegang, hvor stabilt fremmøde, faglig progression og oplevelse af succes er centrale faktorer for udvikling, trivsel og deltagelse i samfundet.

På Sønderbro undervises børnene og de unge på små hold i en intern skole, hvor genintroduktion til undervisningsrammerne og screening af fagligt niveau prioriteres højt. Mange kommer med et bekymrende skolefravær, og undervisningen tilpasses derfor den enkeltes niveau og ønsker. Der arbejdes med fokus på succesoplevelser gennem differentieret undervisning og et stærkt læringsfællesskab. Skole-

programmet er struktureret i blokke, der både indeholder boglige fag som dansk, matematik og engelsk, praktisk beskæftigelse i køkken og værksted samt sociale og fysiske aktiviteter.

Nexus tilbyder et specialtilrettelagt skoletilbud, der tager hensyn til elevernes kognitive udfordringer. Mange elever på Nexus kommer fra specialområdet og har haft vanskelige skoleoplevelser, hvilket gør en gradvis tilvænning til skolegangen nødvendig. Institutionen samarbejder tæt med Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) og tilbyder både interne og eksterne praktikforløb, så børnene og de unge kan udvikle praktiske færdigheder og få erfaringer fra det omkringliggende samfund.

På Skodsborg foregår skolegangen på skoler, der ikke hører til institutionen, og der lægges vægt på, at alle så vidt muligt skal i skole. Skolestart afklares straks ved indskrivning, og de børn og unge, der ikke er klar til skolegang, får målrettet støtte til gradvist at opbygge mod og evne til at deltage i læringssituationer. Når skolegang ikke er mulig, tilbydes alternative beskæftigelsestilbud eller arbejdspraktik internt på institutionen. Det socialpædagogiske personale støtter desuden tro på egne evner og skoleparathed i hverdagen.

Selvom undervisningstilbuddene varierer, deler alle tre institutioner et fokus på individuel tilpasning og motivation. På Sønderbro udarbejdes individuelle udviklingsplaner, og elevernes faglige niveau evalueres løbende med tests hver sjette uge. Undervisningen veksler mellem individuelle opgaver, gruppearbejde og fysisk aktivitet, og udearealerne bruges aktivt. Nexus sikrer en gradvis tilvænning til skolegangen, og samarbejdet med PPR sikrer, at tilbuddet matcher den enkeltes behov. Skodsborg arbejder målrettet med at styrke den enkeltes tro på egne evner og forebygge skolevægring gennem tidlig indsats og støtte eksempelvis via arbejdspraktik.

Et vigtigt fælleselement på alle tre institutioner er også den praktiske beskæftigelse, der fungerer som både meningsfuld aktivitet og træning i arbejdsmarkedskompetencer. Sønderbro har én dag om ugen dedikeret til praktisk arbejde med opgaver i køkken, værksted eller ved vedligeholdelse af udearealer. Nexus tilbyder interne praktikforløb i køkken, hos pedeller eller i værksteder samt eksterne praktikmuligheder via lokale virksomheder. På Skodsborg kan arbejdspraktik internt på institutionen også være en vigtig del af tilbuddet især for dem, der endnu ikke er parate til skolegang.

Struktur og faste rammer skal desuden skabe tryghed og stabilitet i børnenes og de unges hverdag. Sønderbro har et skoleprogram med undervisning mandag til fredag fra 8.00 til 14.30, hvor dagen er opdelt i blokke med boglig undervisning, idræt, adfærdsfokus, beskæftigelse og botræning. Eleverne tilrettelægger selv deres skema og forpligter sig til at følge det over typisk 8-10 uger, hvilket styrker ansvarsfølelse og medinddragelse. På Nexus arbejdes der med en fast daglig struktur, der skaber genkendelighed og tryghed især for elever med kognitive udfordringer. På Skodsborg tilpasses skole- og beskæftigelsestilbuddet fleksibelt efter den enkeltes dagsform og behov.

Alle tre institutioner vil også fremover samarbejde tæt med eksterne aktører for at sikre, at alle får den bedst mulige støtte og en sammenhængende overgang til uddannelse eller beskæftigelse efter anbringen. Sønderbro er i løbende dialog med PPR og kommunale myndigheder, Nexus samarbejder med Frederikssund Kommunes PP og UU-vejledere, og Skodsborg har et tæt samarbejde med Rudersdals Kommunes PPR, UU-vejledere og praktikvejleder, der hjælper med at finde de rette skoletilbud og praktikpladser i lokalområdet.

Inddragelse af det enkelte barn/ung

Børn og unge kender deres eget liv bedst og skal derfor høres og have mulighed for at påvirke de beslutninger, der handler om dem. Når de bliver inddraget og mødt med positive forventninger, øges deres engagement, og de tager i højere grad ansvar for den hjælp og støtte, de modtager. Det styrker deres tillid, giver dem en oplevelse af at blive taget alvorligt og bidrager til øget selvværd og tro på egne evner. Samtidig forbedres indsatsens kvalitet, fordi den enkeltes perspektiv er afgørende for at finde de rette løsninger. Det er de voksnes ansvar at skabe trygge og tillidsfulde relationer, hvor barnets eller den unges stemme bliver hørt, samtidig med at der træffes beslutninger, som sikrer omsorg og beskyttelse.

På Nexus, Skodsborg og Sønderbro skal inddragelse af børnene/de unge være en grundlæggende del af det pædagogiske arbejde og behandlingsindsatsen, hvor de både individuelt og i fællesskab får medindflydelse på deres hverdag og udvikling. De skal inddrages aktivt i udarbejdelsen af individuelle udviklings- og behandlingsplaner og selv være med til at sætte konkrete mål og delmål ud fra egne ønsker, styrker og udfordringer. Dette medvirker til, at de oplever ejerskab og ansvar for deres udvikling, hvilket øger motivationen for at arbejde med både personlige og faglige mål.

I praksis betyder det, at børnene/de unge på Sønderbro ved ankomsten deltager i en grundig afdækning af deres behov, og at der formuleres individuelle udviklingsplaner i samarbejde med personalet. Her vægtes det, at den enkeltes stemme og perspektiv respekteres, og at de er med til at bestemme, hvad der skal arbejdes med. På Skodsborg arbejdes der målrettet inddragelse i både individuelle forløb og i fællesskabet gennem ugentlige møder, hvor de kan påvirke både dagligdagen og større beslutninger. Ligeledes har Nexus etableret et elevråd i den interne skole, som drøfter trivsel og praktiske forhold med ledelse og personale, hvilket giver dem en direkte kanal til at påvirke deres hverdag.

Deltagelse i daglige aktiviteter og ansvar for praktiske opgaver er også et vigtigt element i at styrke selvstændighed og ansvarsfølelse. På Sønderbro roteres ansvarsområder som botræning, madlavning og rengøring ugentligt, så børnene og de unge prøver nye ting og bidrager til fællesskabet. Denne praksis giver dem indsigt i, hvordan deres indsats påvirker hverdagen, samtidig med at de lærer vigtige livskompetencer. Lignende tilbud findes på Nexus, hvor de kan deltage i interne praktikforløb i køkken, værksteder eller ved pedellerne, og flere kommer i eksterne praktikforløb i lokale virksomheder. Skodsborg tilbyder også arbejdspraktik både internt og i lokalområdet, især til unge, der ikke er klar til traditionel skolegang, hvor personalet støtter mod og evne til gradvist at deltage i læringssituationer.

Undervisning og pædagogisk støtte tilpasses altid den enkelte behov. På Sønderbro foregår undervisningen i en intern skole med små hold og et struktureret program, hvor eleverne er med til at tilrettelægge deres ugentlige skema i perioder på 8-10 uger. Her fokuseres på læringsfællesskaber og succesoplevelser gennem differentieret undervisning i dansk, matematik og engelsk. Nexus tilbyder fleksibel undervisning med "højt til loftet" og individuel tilpasning med pauser, så undervisningen bliver meningsfuld. Skodsborg lægger vægt på, at de børnene og de unge så vidt muligt fortsætter i eksisterende skoletilbud eller får tilknyttet nye via kommunalt samarbejde, og når skolegang ikke er mulig, tilbydes alternativer som arbejdspraktik og beskæftigelsestilbud.

Evaluerings og opfølgning er fast integreret i arbejdet med børnene/de unge. På Sønderbro foregår evalueringer jævnligt, hvor der gives feedback på deltagelse, ansvarlighed og adfærd, hvilket hjælper de unge med at forstå deres styrker og udviklingsområder. På Nexus sker der gradvis tilvænning til undervisningen med tæt samarbejde med PPR, så indsatsen matcher elevens behov, mens Skodsborg ar-

bejder målrettet på at styrke troen på egne evner og forebygge skolevægring, hvor angst og andre vanskeligheder hurtigt imødekommes med støtte eksempelvis arbejdspraktik i trygge rammer.

Et vigtigt fælleselement på alle tre institutioner er den praktiske beskæftigelse, som fungerer som meningsfuld aktivitet og træning i arbejdsmarkedskompetencer. Sønderbro har faste dage dedikeret til opgaver i køkken, værksted og udearealer, hvor de unge lærer ansvar, samarbejde og deadlines. På Nexus foregår lignende praktikforløb internt og eksternt, mens Skodsborg tilbyder arbejdspraktik til unge, der endnu ikke er parate til skolegang, i samarbejde med kommunens praktikvejledere.

Struktur og faste rammer skaber tryghed og stabilitet i børnenes/de unges hverdag på alle tre institutioner. Sønderbro har et skoleprogram mandag til fredag med klar dagsrytme, hvor dagen er opdelt i blokke med undervisning, beskæftigelse, idræt og botræning, og eleverne medinddrages i planlægningen. Nexus arbejder med en fast daglig struktur, mens Skodsborg sikrer fleksibilitet i tilbuddene, så de matcher elevernes dagsform og behov.

Endelig er samarbejdet med eksterne aktører vigtigt for at sikre en sammenhængende overgang til uddannelse eller beskæftigelse efter anbringelsen. Alle tre institutioner arbejder tæt sammen med PPR og kommunale myndigheder, og Nexus har fokus på at sikre, at børn og unge med psykiatriske problemstillinger får relevant støtte gennem opkvalificering af personale, samarbejde med psykiatriske afdelinger og systematisk evaluering af magtanvendelser sammen med børnene og de unge.

Inddragelse af familie og netværk

Familie og netværk udgør ofte de mest varige relationer i børn og unges liv og spiller en vigtig rolle både før, under og efter en indsats fra Socialforvaltningen. Særligt når anbragte børn og unge skal overgå til nye omgivelser, hvad enten det er hjemmet, et nyt sted eller egen bolig, bliver behovet for et trygt og støttende netværk tydeligt.

Et godt samarbejde med forældre og netværk er derfor afgørende for at skabe de bedst mulige forløb. Forældre og nære relationer besidder ofte værdifuld viden om barnet/den unge og er gennemgående personer i deres liv. Selvom de ikke altid har løsningerne, kan deres inddragelse styrke forløbet markant, så længe der ikke er forhold, som taler imod det. Derfor er det vigtigt, at familie og netværk inddrages, når det fagligt giver mening.

På institutionerne Nexus, Skodsborg og Sønderbro skal det være en væsentlig del af arbejdet at støtte de børn og de unge i at aktivere deres netværk både som praktisk hjælp og følelsesmæssig støtte. Netværket bør i udgangspunktet være en integreret del af den enkeltes hverdag og behandling, og samarbejdet skal tilrettelægges med respekt for familiens ressourcer og udfordringer.

Sønderbro har en tydelig praksis for at inddrage familien allerede fra starten af anbringelsesforløbet, hvor der etableres kontakt til forældre eller værge for at præsentere den enkeltes situation og perspektiver. Dialogen sikrer, at både barnet/den unge og familien er informerede og med i planlægningen. Forældrene tilskyndes også aktivt til at bidrage med deres viden, da det ses som en væsentlig ressource for den enkeltes udvikling. Samtidig arbejdes der løbende på at identificere netværksressourcer uden for institutionen, så støtten kan fortsætte efter opholdet og sikre barnet/den unges tryghed og udvikling i både det anbragte miljø og det hjemlige. Denne helhedsorienterede tilgang skal sikre, at de tiltag og mål, der opsættes, støttes af både institution og familie, og dermed styrke den unges evne til at navigere i eget liv med opbakning fra begge parter.

Skodsborg lægger stor vægt på at opbygge et tillidsfuldt og samarbejdende forhold til forældrene som en central del af den miljøterapeutiske behandling. Ved indskrivningen modtager forældrene en folder med råd og vejledning om deres rolle, og der afsættes god tid til introduktion til institutionen. Forventningsafstemning om forældrenes rolle og støtte sker så vidt muligt også ved opstart, herunder ansvar for lægebesøg, psykiatrisk kontakt og lignende. Skodsborg anvender konkrete redskaber som netværkskort og forventningsafstemningslister for at strukturere samarbejdet, som løbende justeres efter familiens behov. Forældrene tilbydes rådgivning, støtte og psykoedukation for at styrke deres evne til at støtte deres barn både under og efter opholdet, og der afholdes regelmæssige forældremøder, hvor de kan drøfte deres barns forløb og bidrage med perspektiver. Ved behov koordineres indsatsen med eksterne familiebehandlingsstilbud.

Nexus prioriterer, at familierne til de anbragte føler sig velkomne og tilgængelige på institutionen. Der tages særligt hensyn til praktiske udfordringer ved besøg, og der tilbydes hjælp med transport, hvilket har vist sig at øge familiernes deltagelse. Traditionelle højtidsarrangementer som EID, julefester og dismissioner understøttes med transportmuligheder, så flere familier kan deltage. Det faste kontaktpersonsteam er i ugentlig kontakt med forældrene, og der afholdes både formelle opfølgingsmøder og ad hoc-møder, hvor relevante personalegrupper deltager. Nexus har således etableret en løbende, tæt dialog med familierne for at sikre information, inddragelse og støtte.

Sammenfattende arbejder alle tre institutioner ud fra en grundlæggende forståelse af, at familier og netværk er afgørende ressourcer for børn og unge under anbringelse. Der er fokus på at skabe tillidsfulde relationer, der fremmer åben kommunikation og aktiv deltagelse. Samtidig tilpasses indsatsen til den enkeltes og familiens individuelle behov og forudsætninger, hvor der respekteres eventuelle grænser eller vanskeligheder. Målet er at sikre en sammenhængende støtte, som ikke ophører ved anbringelsens afslutning, men fortsætter som en del af den barnets/den unges livsrejse understøttet af både institutionen og det nære netværk.

Sundhed

Forskning viser, at anbragte børn og unge generelt har en dårligere sundhedstilstand end deres jævnaldrende. De er i højere grad ramt af kroniske sygdomme, utilstrækkelig tandpleje og lav vaccinationsdækning, ligesom de ofte har begrænset adgang til almen sundhedspleje. Desuden ses en øget forekomst af rygning, alkohol- og stofmisbrug, usunde kostvaner, lav fysisk aktivitet samt en tidligere seksuel debut og større risiko for teenagegraviditet. Disse sundhedsudfordringer kan føre til lavere livskvalitet, øget selvmordsrisiko og kortere levetid. Derudover peger forskningen på, at fagprofessionelle i nogle tilfælde risikerer at overse sundhedsrelaterede problemstillinger, fordi udfordringerne primært tolkes som sociale. Det understreger behovet for, at sundhed tænkes ind som en integreret del af den pædagogiske og behandlingsmæssige praksis.

Både på Sønderbro, Skodsborg og Nexus skal der også fremover arbejdes med sundhed som et centralt omdrejningspunkt i deres tilbud, men med forskellige tilgange og metoder. Fælles for dem er, at fysisk og mental sundhed anses som forudsætninger for trivsel og læring, og at sundhedsfaglige indsatser planlægges systematisk og tværfagligt.

På Sønderbro er fysisk aktivitet og sundhedspædagogik en fast del af ugens program. Hver afdeling har én ugentlig dag dedikeret til idræt og sundhed, hvor der arbejdes med både praktiske og teoretiske aspekter af sundhed. Formålet er at give børnene og de unge en forståelse for, hvordan fysisk aktivitet

påvirker både krop og sind, styrker sociale færdigheder og øger følelsen af trivsel. Hver fjerde uge gennemføres en systematisk vurdering af den enkeltes fysiske sundhed, og alle udfylder et spørgeskema om velvære og idrætsinteresser. Disse data anvendes til at udarbejde individuelle sundheds- og udviklingsplaner med afsæt i den enkeltes motivation og behov.

På Skodsborg integreres sundhedsarbejdet som en del af den helhedsorienterede behandlingsforståelse. Her ses sundhed som en grundlæggende forudsætning for, at barnet/den unge kan profitere af øvrige pædagogiske og terapeutiske indsatser. Allerede i løbet af de første to uger af anbringelsen afdekkes den enkeltes sundhedstilstand via 12 sundhedsfaglige punkter, som følges op minimum hvert halve år. Der defineres mindst ét sundhedsfagligt fokusområde for hvert barn/unge, og den sundhedsansvarlige – i samarbejde med kontaktpersonerne – sikrer koordinering af fx læge- og tandlægebesøg samt vaccinationsprogram. Institutionens sygeplejerske kan igangsætte eventuelle sundhedsfaglige indsatser.

Skodsborg lægger også stor vægt på medicinsk behandling som en integreret del af det samlede behandlingsarbejde. Der er løbende fokus på effekten af medicin og eventuelle bivirkninger, som vurderes i samspil med den unges øvrige udvikling. Behandlingsmøder anvendes aktivt til at drøfte medicinske observationer og justere indsatsen i samarbejde med forældre, læge, psykiater og sygeplejerske. Der lægges vægt på at undgå overmedicinering og sikre, at den unge oplever effekt frem for belastning.

Nexus arbejder med sundhed ud fra en bred tilgang, hvor både kost, motion, misbrugsforebyggelse og mental sundhed er i fokus. Den daglige struktur er præget af bevægelse, og hele institutionens fysiske indretning inde og ude understøtter fysisk aktivitet. Maden tilberedes dagligt af en fuldtidsansat kok og er sund, varieret og økologisk. En tilknyttet sygeplejerske besøger Nexus fast én gang om ugen og afholder sundhedssamtaler med de unge med fokus på fx prævention, almen sundhed og misbrug. Nexus har desuden en fastansat psykolog, som tilbyder samtaleforløb, udredninger og fungerer som bindeled til psykiatrien, bl.a. med fokus på misbrug og medicinering. Der afholdes dagligt samtaler om misbrug både af det pædagogiske personale og i ekstern behandlingsregi, og hele personalet er uddannet i misbrugsforståelse. Nexus har ni medicinansvarlige, hvilket sikrer en høj grad af kontinuitet og sikkerhed i udlevering og opfølgning. Der følges nøje med i registrering af PN-medicin og effekt, og der er stor opmærksomhed på at sikre sammenhæng mellem det digitale sundhedsmodul og øvrige sagsnotater. Det er samtidig en prioritet, at alle kontaktpædagoger er fortrolige med brugen af sundhedsmodulet og aktivt anvender det i deres daglige arbejde.

På tværs af de tre tilbud ses sundhed ikke som et isoleret område, men som en integreret del af det samlede behandlings- og omsorgsarbejde. Uanset om indsatsen fokuserer på fysisk aktivitet, struktureret medicin håndtering, mental sundhed eller daglig trivsel, er ambitionen den samme: at skabe rammer, hvor børnene og unge får mulighed for at opbygge en sundere livsstil og opleve, at deres helbred bliver taget alvorligt.

Misbrug

Langt størstedelen af børnene og de unge på sikrede og delvist lukkede institutioner har et forbrug af rusmidler – ofte i et omfang, der er skadeligt eller decideret afhængighedsskabende. Dette forbrug har alvorlige konsekvenser for deres fysiske og mentale udvikling og påvirker især hjerneområder, der styrer impuls kontrol, dømmekraft og planlægning. Det kan medføre varige forandringer i hjernens struktur og funktion. Samtidig viser forskning, at børn og unge med et højt rusmiddelforbrug oftere har nedsat indlæringssevne, hukommelse og koncentration, hvilket kan føre til dårligere skolepræstationer, højere fra-

vær og risiko for frafald. Det forringer deres fremtidsmuligheder i forhold til uddannelse, beskæftigelse og økonomisk selvstændighed.

Udover de kognitive konsekvenser er misbrug i ungdomsårene tæt forbundet med en øget risiko for psykiske lidelser som depression, angst, psykoser og selvmord, og det øger desuden risikoen for at udvikle afhængighed i voksenlivet. Et stort forbrug af rusmidler er derfor en væsentlig faktor i børnene og de unges samlede udfordringsbillede, og det er en afgørende del af indsatsen på institutionerne at støtte dem i at reducere eller helt stoppe deres forbrug.

På institutionerne vil der blive arbejdet forskelligt med rusmiddelproblematikkerne afhængigt af målgruppe, faglig tilgang og samarbejdspartnere, men fælles er, at rusmiddelbehandling og -forebyggelse er tænkt ind som en integreret del af arbejdet med børnene og de unges trivsel og udvikling.

På Sønderbro bruges den evidensbaserede metode MOVE, hvor børnene og de unge med rusmiddelproblemer tilbydes samtaler med det formål at motivere dem til at arbejde med deres misbrug. Forløbet kombinerer motiverende samtaler og kognitiv adfærdsterapi og er individuelt tilpasset, men følger en fast struktur med screening, behandlingsplan og løbende evaluering. Det omfatter typisk 12 individuelle samtaler over flere måneder suppleret med opfølgning. Behandlingen understøttes af konkrete tiltag og små belønninger for at styrke motivationen og fremmødet. Samtalerne tilpasses den enkeltes egne behov og fortælling og har fokus på at skabe ejerskab og tryghed i forandringsprocessen.

Skodsborg arbejder pædagogisk og terapeutisk med børnene og de unges forbrug gennem bl.a. kognitiv adfærdsterapi, miljøterapi og motiverende samtaler. Her er fokus på at ændre uhensigtsmæssige tanke- og handlemønstre og styrke evnen til at håndtere trang og svære situationer. Mindfulness og afslapningsteknikker bruges både i individuel og gruppebaseret sammenhæng for at fremme selvregulering og nærvær. Hvis der er behov for mere specialiseret behandling, inddrager Skodsborg eksterne samarbejdspartnere, særligt U-turn, som tilbyder ambulant behandling til børn og unge med rusmiddelproblemer.

Nexus arbejder systematisk med de unges samlede trivsel, hvor rusmiddelforbrug ofte er en medvirkende faktor. Nexus benytter også U-turn som samarbejdspartner til konkret behandling og faglig sparring, når der er behov for en mere målrettet rusmiddelindsats. Samtidig inddrages det rusmiddelfaglige perspektiv i arbejdet med den enkelte og i dialogen med sagsbehandlere og øvrige fagpersoner.

Psykiatri

Anbragte børn og unge udgør en særligt sårbar gruppe med forhøjet risiko for psykisk mistrivsel og udvikling af psykiatriske lidelser. Mange har oplevet svigt, traumer og uforudsigelige livsvilkår, som har sat dybe spor og kan påvirke deres mentale sundhed langt ind i ungdoms- og voksenlivet. Det er ofte børn og unge, der er vokset op med misbrug, psykisk sygdom, vold eller andre former for overgreb i familien - omstændigheder, der i høj grad øger risikoen for at udvikle psykiske vanskeligheder.

Mange anbragte børn og unge har én eller flere diagnoser, herunder angst, depression, PTSD, ADHD, autismspektrumforstyrrelser eller adfærdsforstyrrelser. Dertil kommer en række mere diffuse psykiske symptomer som lavt selvværd, følelsesmæssig ustabilitet, koncentrationsbesvær, social tilbagetrækning og i nogle tilfælde selvskadende adfærd eller selvmordstanker. Alligevel oplever mange børn og unge, at deres psykiske vanskeligheder overses eller bliver tolket som almindelig problemadfærd, hvilket kan

føre til manglende eller forkert hjælp. Derfor er det helt afgørende med tidlig opsporing, stabile voksne og trygge rammer samt en koordineret indsats mellem de socialfaglige og psykiatriske systemer.

På institutionerne arbejdes der på forskellige måder for at sikre, at børnene og de unges psykiske udfordringer bliver taget alvorligt og mødt med relevante indsatser. På Sønderbro tilbydes alle en psykologisk screening, som ifølge lovgivningen skal afdække behovet for eventuel psykiatrisk udredning, hvis en sådan endnu ikke er foretaget. Formålet er at få en præcis forståelse af den enkeltes vanskeligheder og særlige støttebehov. Sønderbro kan desuden iværksætte psykologiske undersøgelser og samtaleforløb med fokus på blandt andet kognitiv adfærdsterapi. En del af behandlingsindsatsen i Adfærd i Centrum retter sig specifikt mod psykisk sårbarhed.

På Skodsborg har mange allerede fået en psykiatrisk udredning før anbringelsen, og flere har én eller flere diagnoser. Her arbejdes tæt sammen med relevante behandlingsinstanser, herunder Børne- og Ungdomspsykiatrien i Region Hovedstaden, samt andre behandlingsformer som rusmiddelbehandling eller psykoterapeutiske forløb. Barnets/den unges samlede behandlingsbehov vurderes og koordineres løbende, så der er sammenhæng i indsatsen. Samarbejdet med psykiatrien bygger på et fælles fagligt ståsted, idet begge parter arbejder inden for den kognitive adfærds- og miljøterapeutiske reference-ramme, hvilket giver en rød tråd mellem de behandlingsmæssige tilgange. Regionens døgninstitutions-team kommer ugentligt på Skodsborg.

Også på Nexus er der stort fokus på psykiske trivsel. Nogle af børnene og de unge er allerede udredt ved ankomsten, mens andre bliver det i løbet af anbringelsen. Nexus kan iværksætte psykologiske og kognitive undersøgelser samt henvise til psykiatrien, når der er behov. Der er mulighed for psykologsamtaler, og institutionen samarbejder tæt med både Børne- og Ungdomspsykiatrien og en række andre psykiatriske aktører, herunder OPUS og Retspsykiatrisk Klinik, alt efter behov og problemstilling. Fælles for institutionerne er dermed, at mange anbragte har komplekse psykiatriske problemstillinger, som kræver tværfaglig og målrettet indsats. Der er både forskelle i, hvordan det psykiatriske samarbejde er organiseret, og i hvor stor udstrækning der arbejdes med interne eller eksterne behandlingstilbud, men på tværs af Sønderbro, Skodsborg og Nexus er der en tydelig ambition om at sikre, at de unges psykiske vanskeligheder bliver mødt med respekt, faglighed og koordination – og at ingen falder mellem systemerne.

Fritidsaktiviteter

Fritidsaktiviteter spiller en central rolle i arbejdet med udsatte og kriminelle unge på delvist lukkede og sikrede institutioner. Deltagelse i sport, kreative projekter og andre meningsfulde fællesskaber giver de unge mulighed for at opleve succes på nye områder og finde positive alternativer til tidligere destruktive handlemønstre. Samtidig er fritidsaktiviteter med til at opbygge sociale kompetencer og relationer, som kan styrke trivsel og forebygge tilbagefald til kriminalitet eller misbrug. Aktiviteterne bidrager desuden til at strukturere hverdagen, skabe forudsigelighed og give de unge en oplevelse af at mestre noget i fællesskab med andre.

På tværs af institutionerne arbejdes der målrettet med at gøre fritiden til et positivt og udviklende element i de unges ophold – dog med forskellige tilgange og rammer. På Sønderbro er fritidsaktiviteter en integreret del af indsatsen, og der tilbydes et bredt udvalg af aktiviteter som fodbold, styrketræning, esport, musik og kortspil. Aktiviteterne tager udgangspunkt i de unges egne interesser, og der er fokus på både fysisk og kreativ udfoldelse. I det omfang det er muligt og sikkerhedsmæssigt forsvarligt, ind-

drages eksterne tilbud og foreninger, så der skabes bro til fritidsfællesskaber, der også kan støtte de unge efter endt ophold.

På Skodsborg begynder arbejdet med fritid allerede ved indskrivningen, hvor der spørges ind til den unges interesser og erfaringer. Institutionen har en dedikeret netværkskonsulent, som hjælper med at finde relevante fritidstilbud – ofte i samarbejde med lokale klubber og foreninger. Her er der et særligt fokus på at finde aktiviteter, der kan rumme unge med særlige behov, og som de kan fortsætte i efter anbringelsen. Fritidsaktiviteterne ses som en vigtig del af den unges samlede udvikling, både socialt og mentalt, og som en måde at skabe kontinuitet og tilhørsforhold uden for institutionens rammer.

Nexus har ligeledes stor fokus på at forbinde de unge med det omkringliggende lokalsamfund gennem fritid og beskæftigelse. Flere unge deltager i sportsaktiviteter i lokalområdet eller har fritidsjob, eksempelvis hos en glarmester eller på et bilværksted. Institutionen samarbejder med en lokal amatørteaterforening og har også adgang til aktiviteter på ungdomsskolen. Der arbejdes aktivt for at eksponere de unge for det lokale foreningsliv og støtte dem i at blive en del af nye, sunde fællesskaber.

Selvom institutionerne organiserer fritidsaktiviteter forskelligt, er fællesnævneren ønsket om at skabe meningsfulde og udviklende oplevelser, der kan styrke de unges livsduelighed, selvværd og sociale netværk. Forskellene ligger primært i graden af struktur og ekstern involvering – hvor Sønderbro og Skodsborg i højere grad tilbyder organiserede og målrettede forløb, arbejder Nexus mere med at skabe direkte adgang til det lokale liv gennem job og foreningsdeltagelse. Fælles er dog ambitionen om at gøre fritiden til en nøgle til forandring.

Udslusning/forberedelse til tiden efter institutionen

Overgange er vigtige og ofte sårbare tidspunkter i livet for børn og unge, der er anbragt på sikrede eller delvist lukkede døgninstitutioner. Det kan være overgangen til et nyt anbringelsessted, udslusning fra institutionen eller overgangen til voksenlivet. Uanset typen kræver overgange særlig opmærksomhed, da de indebærer store forandringer i den unges hverdag, relationer og følelsesmæssige tryghed.

På tværs af Sønderbro, Skodsborg og Nexus planlægges overgange tidligt i forløbet, i et trygt tempo og med inddragelse af den unge selv. Kontinuitet, klare aftaler og tæt samarbejde med familie, netværk og relevante fagpersoner er centrale elementer, og arbejdet bygger på små skridt, der tager udgangspunkt i den unges realkompetencer, motivation og aktuelle livssituation.

I praksis betyder det, at den enkeltes fokusområder indgår i individuelle udviklingsplaner, som både kan omfatte praktiske færdigheder som botræning, økonomisk bevidsthed og personlig ansvarlighed, samt sociale kompetencer og relationer udenfor institutionen. På Sønderbro arbejdes der eksempelvis med at gøre den unge parat til skole, beskæftigelse og sociale relationer, samtidig med at kontakten til familie og netværk intensiveres i takt med, at udslusning nærmer sig. Skodsborg fokuserer på smidige overgange til nyt hjem eller miljø, hvor mestringsplaner opdateres, praktiske og sociale færdigheder trænes, og afskedsritualer som farvelfester og afskedsbøger skaber anerkendelse og tryghed. På Nexus arbejdes der med konkrete aktiviteter, som støtter overgangen til selvstændighed, fx gennem værkstedsprojekter, fritidsjobs, budgetlægning og individuelle samtaler om fremtid, drømme og bekymringer. Alle unge tilbydes her afskedsfester og fotobøger som markering af tiden på institutionen.

Fælles for alle tre tilbud er, at overgange ses som en proces, hvor barnet og den unge inddrages aktivt, og hvor støtte til både praktiske og følelsesmæssige udfordringer prioriteres. Målet er at skabe sam-

menhæng og tryghed, så den unge får de bedste forudsætninger for at trives og udvikle sig – også når rammerne omkring dem ændres.

Samarbejde mellem myndighed og udfører

Indsatser, der sættes i gang for børn, unge og deres familier i Socialforvaltningen skal give mening, skabe progression og være med til at skabe varige positive forandringer for de unge og for familierne. Det kræver, at institutionen og myndighed tager et fælles ansvar for den unge, får kigget hele vejen rundt om den unge og får skabt nogle helhedsorienterede forløb. Det kræver også, at indsatsen justeres løbende, hvis den ikke virker, eller omvendt hvis den unge kommer i en så positiv udvikling, at det kræver en justeret indsats.

Succesfulde indsatser kræver også, at den unge og familien i centrum. Inddragelse af barnets/den unges synspunkter og holdninger er afgørende, når Socialforvaltningen skal starte en indsats op. Det kræver hyppige opfølgninger sammen med den unge og familien på behovet for justering af indsatsen. Barnet/den unge og familien skal ikke opleve, at de skal håndtere en kompleks sammensat kommune og forvaltning.

Til at understøtte det tætte samarbejde mellem institutionen, børne- og ungerådgiveren, barnet/den unge og familien har Socialforvaltningen udviklet en ramme for samarbejdet kaldet *samarbejdsformen*. Samarbejdsformen står på tre elementer:

- Fysiske opstarts- og opfølgingsmøder med et klart defineret formål og som udgangspunkt sammen med den barnet/unge og familien. Formålet med opstartsmødet er at sikre en god opstart af indsatsen, hvor alle kender til formålet med indsatsen samt målene i ungeplanen. Formålet med opfølgingsmøderne er at sikre nødvendig viden – herunder status på målene i ungeplanen - for børne- og ungerådgiveren til at kunne følge op på indsatsen. Som udgangspunkt følges der op hver 2. måned i en anbringelsessag.
- En fælles dagsorden, som er kommunikeret til alle - også barnet/den unge og familien - før mødet. Barnet/ den unge og familien inddrages og får mulighed for at bidrage med ønsker til dagsordenen.
- En rammesat dialog og tydelig opgavefordeling mellem institution og børne- og ungerådgiver før, under og efter møderne. Derfor afholdes der formøder mellem institution og børne- og ungerådgiver inden opstarts- eller opfølgingsmøde. Formøderne skal sikre, at opstarts- og opfølgingsmøder er velplanlagte, og at opgaver er fordelt mellem institution og børne- og ungerådgiver. Det bidrager til et trygt rum og skaber overblik for barnet/den unge og familien

Kompetencer

De komplekse behov hos de børn og unge, der anbringes på Sønderbro, Skodsborg og Nexus, kræver en høj faglighed på institutionerne med udgangspunkt i konkret faglig viden og fælles faglighed med fælles fagligt sprog. Derfor er en kontinuerlig uddannelse og videreuddannelse af personalet i institutionernes metodefaglige grundlag essentielt, ligesom den praktiske brug af metoderne i hverdagen og gennem faglig refleksion ved fx personalemøder grundlæggende.

I tillæg her er brugen af supervision også er vigtig for medarbejderne, da den styrker deres faglighed, skaber tryghed og forebygger stress samt sikrer en højere kvalitet i arbejdet. Gennem supervision får medarbejderne et rum til at reflektere over deres praksis, dele erfaringer og få nye perspektiver på komplekse eller følelsesmæssigt krævende sager. Det skaber også et tryggere arbejdsmiljø, forbedrer samarbejdet og forebygger udbrændthed.

Derudover kræver indsatsen flere forskellige faggrupper og eksterne samarbejdspartnere, så der bringes de nødvendige fagligheder i spil, som der er brug for til opgaven. På den måde bliver der taget hånd om de unges flerhed af udfordringer. Relevante faggrupper kan udover leder og pædagoger være lærere/undervisere, idrætskoordinatorer, håndværkere, psykologer, socialrådgivere og psykiatere. Ambitionen er, at der fremover er en bred sammensat medarbejdergruppe på alle tre institutioner med mange forskellige fagligheder, der kan bringes i spil over for børnene og de unge.